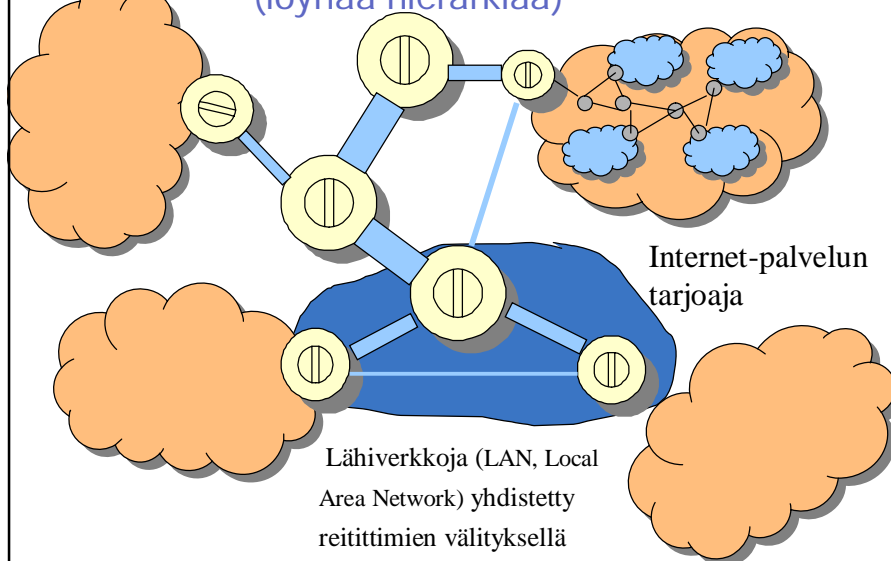

Tietoliikenteen perusteet

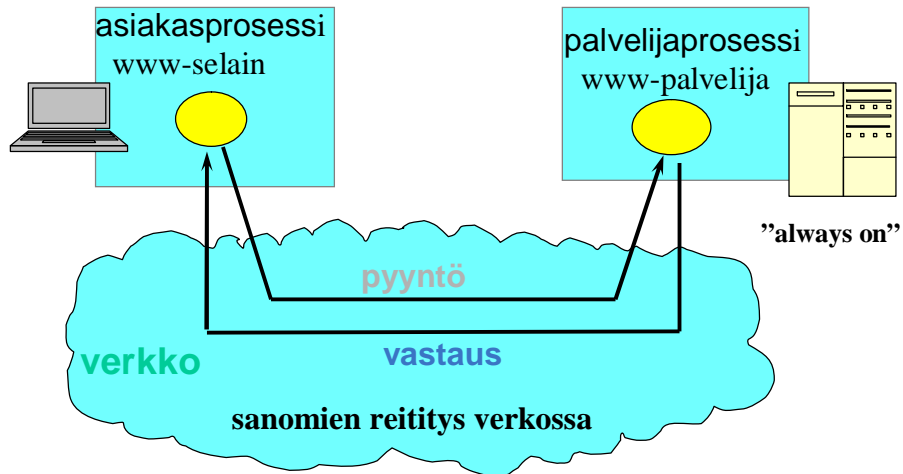
Vähän kertausta

Internet = verkkojen verkko (löyhää hierarkiaa)

Asiakas-palvelija-malli

Oikea kone, oikea prosessi

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

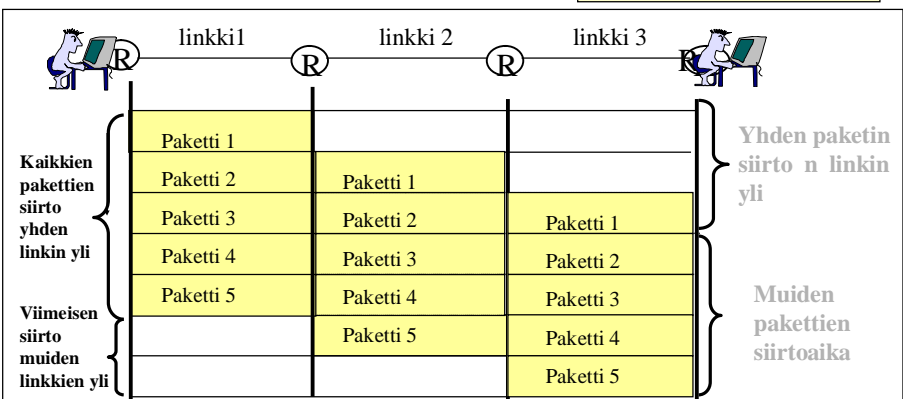
3

Pakettivälitys siirto-aika

Olkoon siirtoaika a:

- a) $ka+(n-1)a = (k+n-1)a$
- b) $na+(k-1)a = (n+k-1)a$

Sanoman siirtoaika, kun sanomassa on k pakettia ja linkejä on n kappaletta

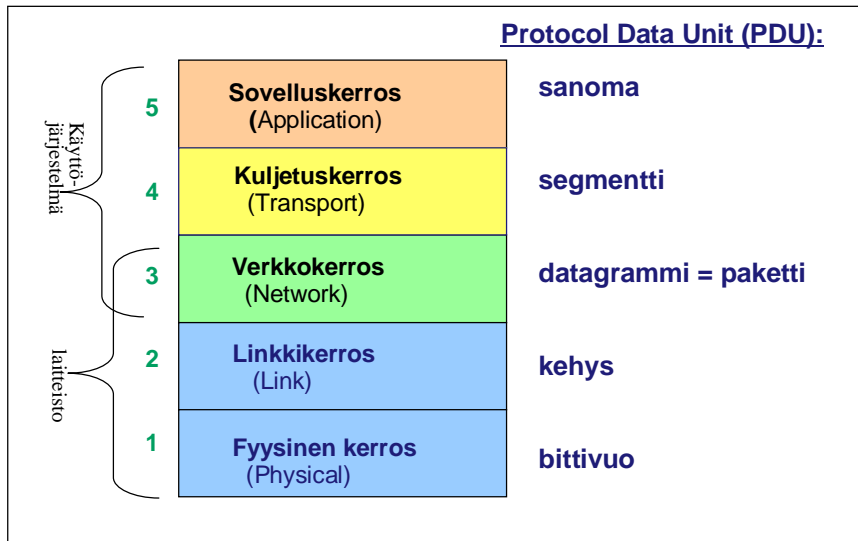
- a) $k:n$ paketin siirto 1. linkin yli + viimeisen paketin siirto $n-1$ linkin yli.
- b) 1. paketin siirto $n:n$ linkin yli + muiden $k-1$ paketin siirto yhden linkin li

Animaatio: http://wps.aw.com/aw_kurose_network_4/63/16303/4173750.cw/index.html

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

4

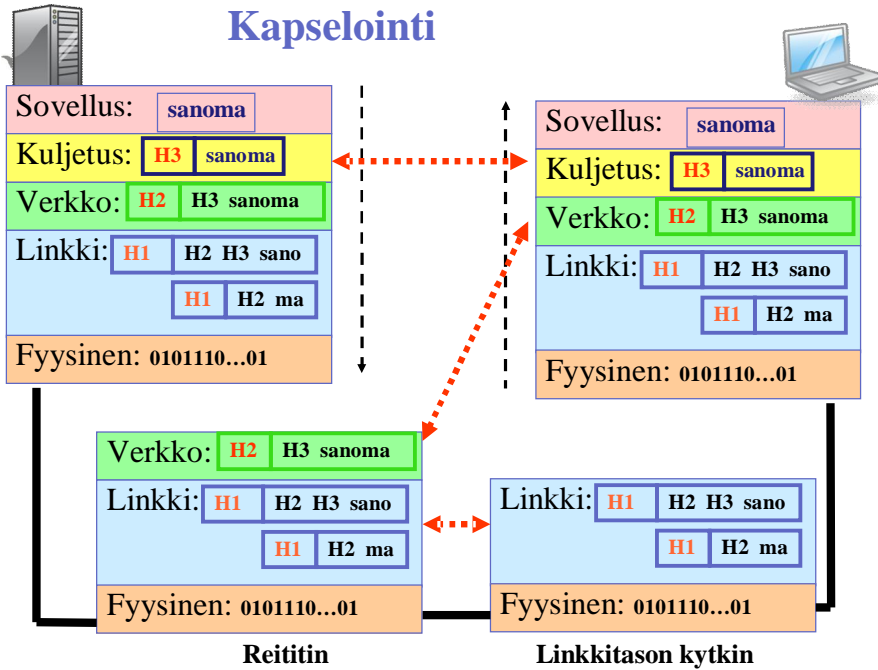
Internet-protokollapino

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

5

Kapselointi

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

6

HTTP (HyperText Transfer Protocol)

n WWW:N sovellusprotokolla

Tekstimuotoiset sanomat
pyyntö – vastaus

n Asiakas

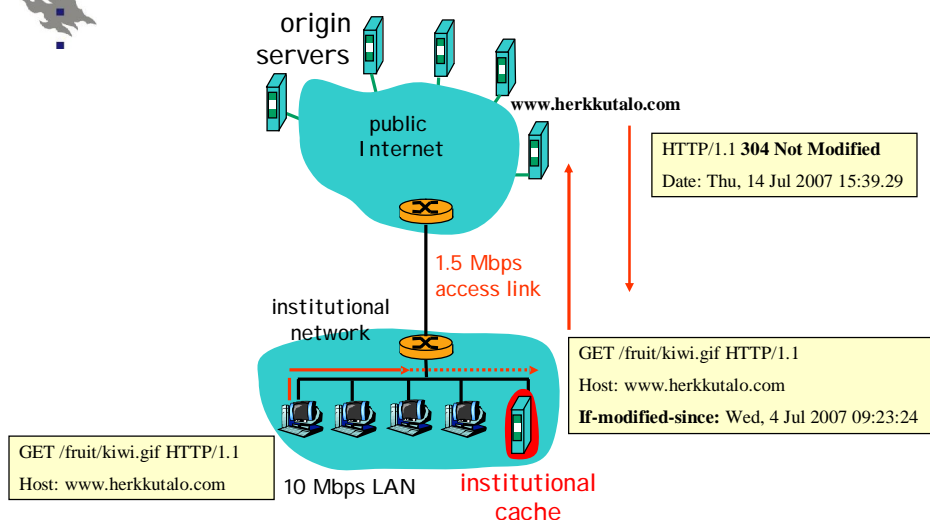
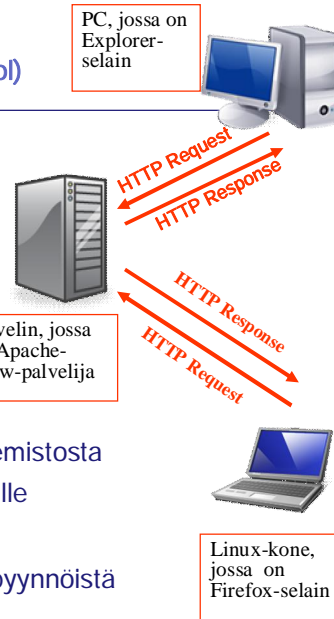
Selain: FireFox, Internet Explorer,
Opera, Apple Safari, ...
pyytää, noutaa ja näyttää objektit

n Palvelija

etsii objektin (tiedoston) koneen hakemistosta
ja lähettää sen vastauksena asiakkaalle

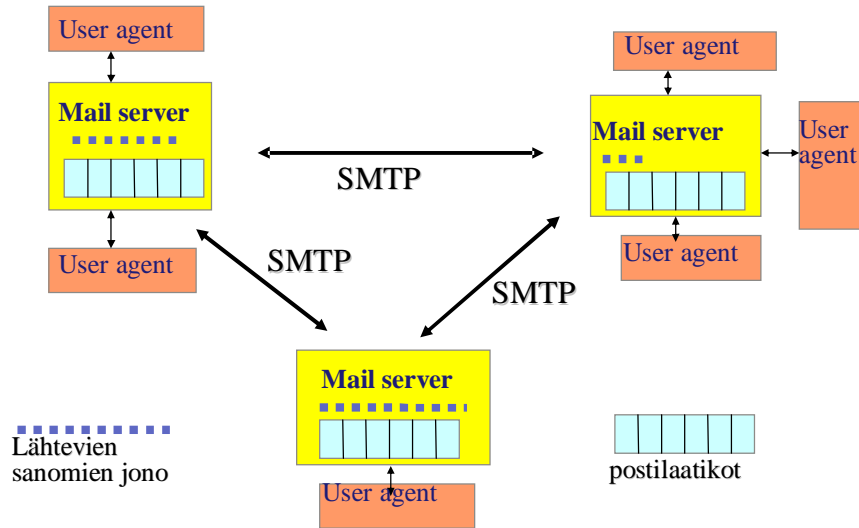
n Tilatun protokolla

Palvelija ei muista mitään edellisistä pyynnöistä

Sähköpostin komponentit

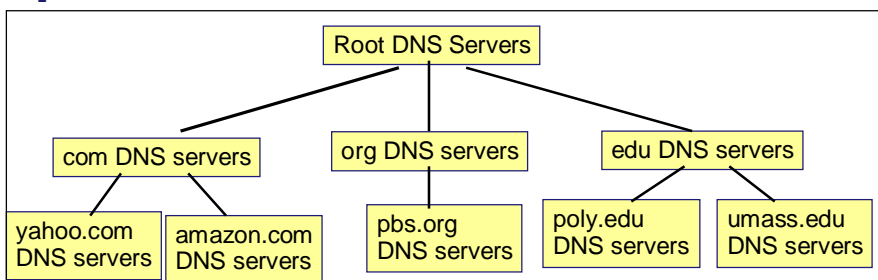

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

9

Hajautettu, hierarkinen tietokanta

KuRo05: Fig 2.18

n 13 juuritason nimipalvelija

Replikoituja, kaikilla samat tiedot

n Ylätason palvelimet maa- ja yleistunnuksille (n. 265 kpl)

..., fi, fr, uk, ... edu, net, com, org, ...

n Autorisoidut aluepalvelimet (domain) (2-taso)

Isolla yliopistoilla ja firmoilla omansa, pienet käyttävät jonkun muun ylläpitämää

www.iana.org

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

10

Skaalautuvuus

KuRo08: Fig. 2.24

Asiakas-palvelinmalli:

Palvelimen siirrettävä $n \cdot F$ bittiä => siirtoaika = nF/u_s .

Hitain asiakas d_{min} saa tiedoston ajassa F/d_{min}

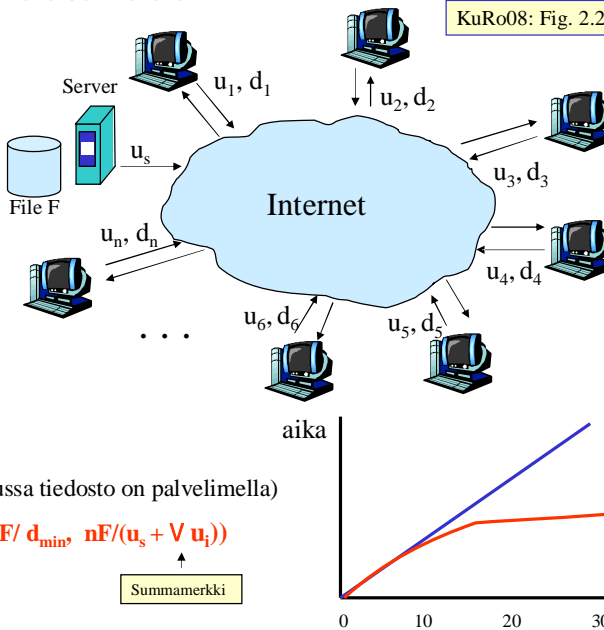
Siirtoaika =
 $\max(nF/u_s, F/d_{min})$

Kun n kasvaa, palvelimen kuorma kasvaa ja siirtoaika kasvaa.

Vertaistojimamalli (alussa tiedosto on palvelimella)

Siirtoaika = $\max(F/u_s, F/d_{min}, nF/(u_s + V u_i))$

Summamerkki

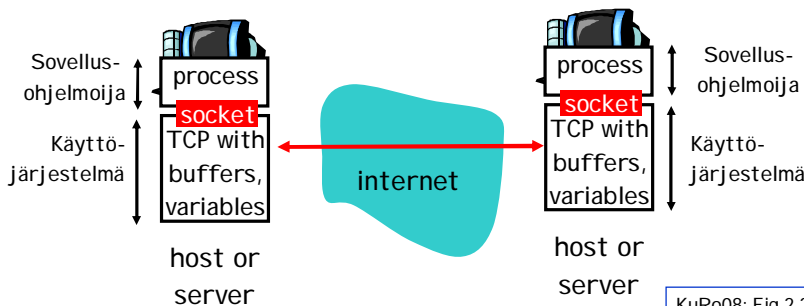

Pistoke (socket)

n Kuljetuspalvelun ja sitä käyttävän sovelluksen rajapinta isäntäkoneessa

Sovelluksen tietoliikenne = KJ:n palvelupyyntöjä
 Pistoke on "palveluluukku"

n Alunperin Berkeley UNIXin (BSD) mukana

KuRo08: Fig 2.26

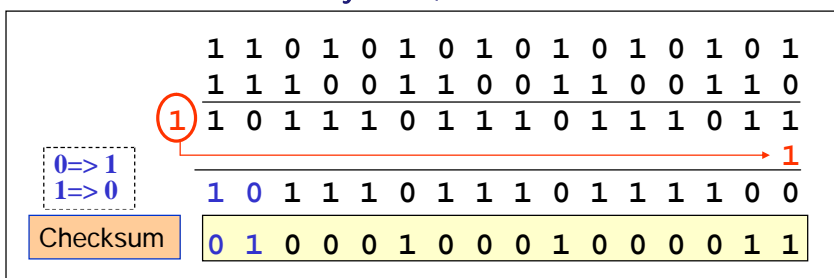
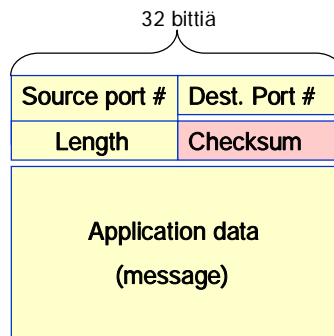
UDP: Tarkistussumma

Lähetys

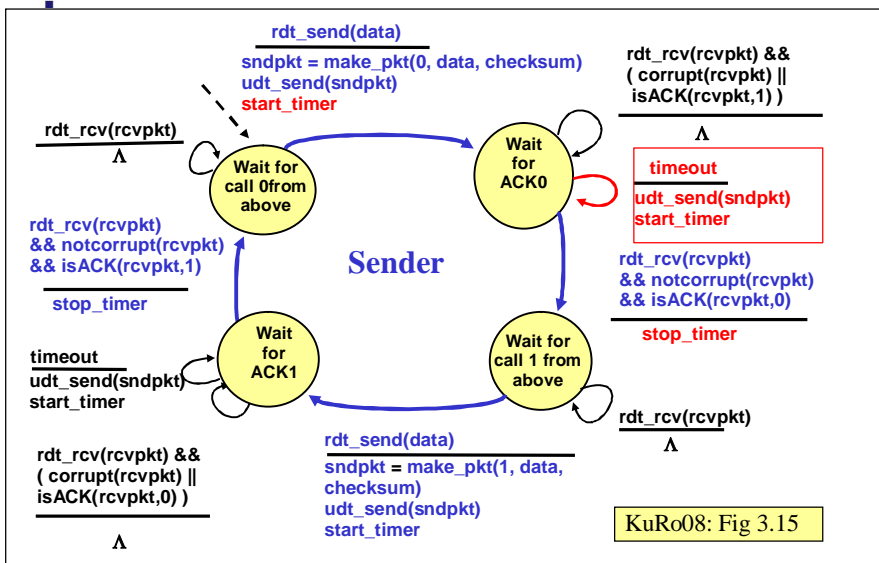
- Summaa 16 bitin kokonaisuudet (otsake + pseudo-otsake mukana), ylivuotobitit lasketaan mukaan, talleta **yhden komplementtina**

Vastaanotto

- Summaa 16 b kokonaisuudet (myös tarkistussumma).
- Jos tuloksena on 16 ykköstä, niin OK!

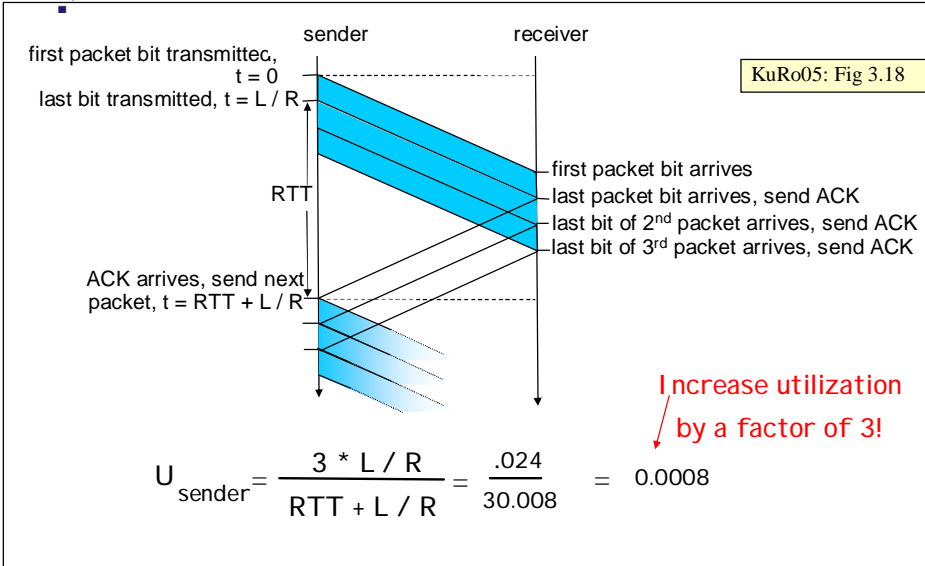

rdt3.0

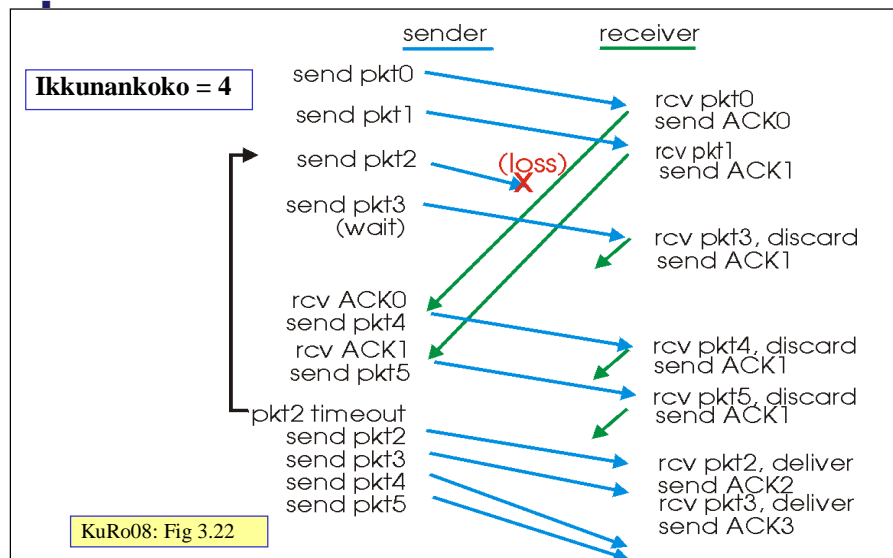

Liukuhintoitus: käyttöasteen kasvattaminen

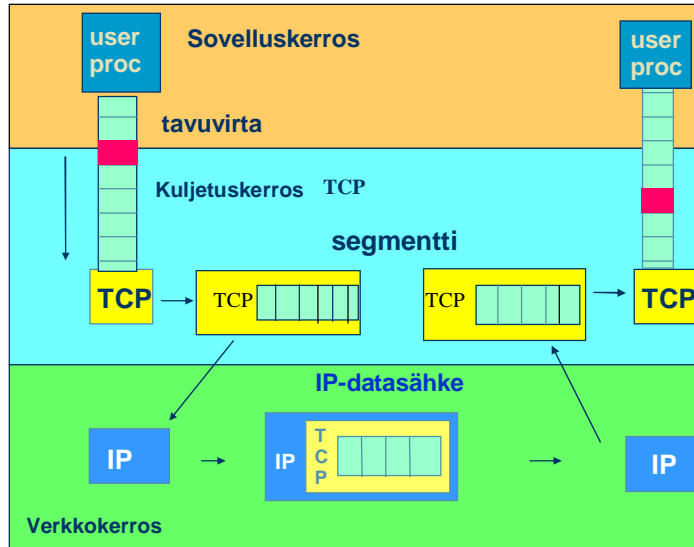

Go-Back-N: Esimerkki

KuRo08: Fig 3.22

TCP: prosessilta prosessille -tavuvirta

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

17

Yhteyden muodostus

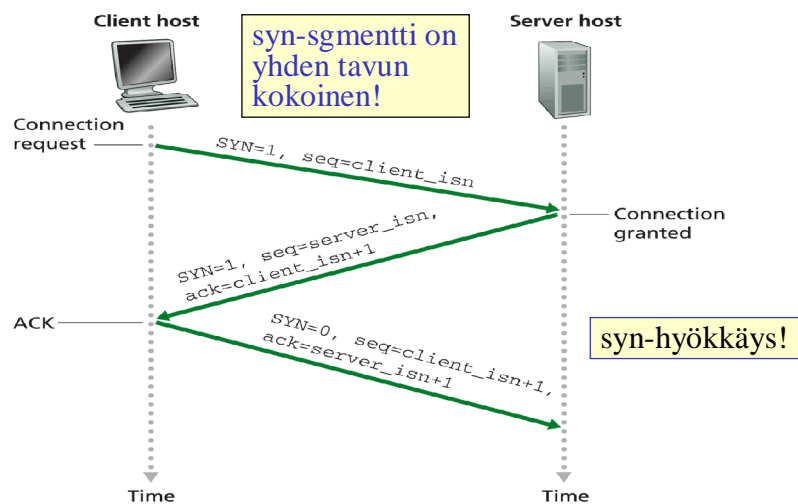

Figure 3.39 ♦ TCP three-way handshake: segment exchange

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

18

TCP Reno: Hidas aloitus (slow start) ja ruuhkanvälttely (congestion avoidance)

Aluksi ruuhkaikkuna = yksi segmentti

Alussa hidas siirtonopeus = MSS/RTT

Kukin kuittaus kasvattaa yhdellä ruuhkaikkunan kokoa

Eksponentiaalinen kasvu
Ikkuna kaksinkertaistuu yhden RTT:n aikana

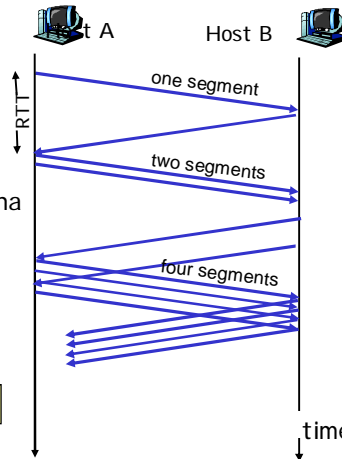
Jos uudelleenlähetys, puolita ruuhkaikkunan koko

Multiplicative decrease

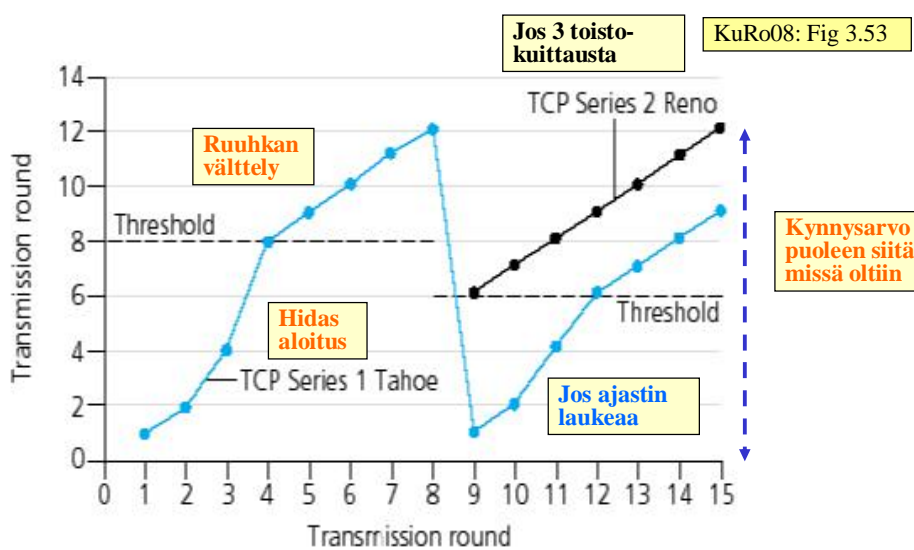
Sen jälkeen kasvata ikkunaa yksi segmentti/RTT

Lineaarinen kasvu (Additive increase)
Ruuhkan välttely (congestion avoidance)

Siirtonopeus = $CongWin / RTT$ tavua/sek

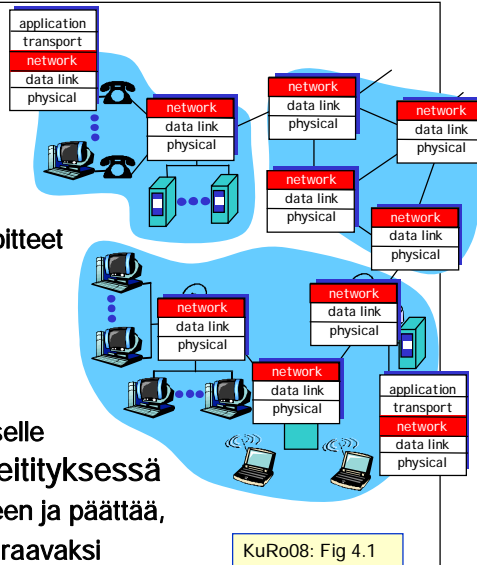
TCP Tahoe vs. TCP Reno

Verkkokerros

- n Toimittaa kuljetuskerroksen segmentit vastaanottajalle
- n Lähettäjä
 - n luo segmenteistä verkkokerroksen IP-paketteja
 - n Lisää otsaketietoja: mm. IP-osoitteet
- n Reitittäminen
 - n Isäntä – reititin ... reititin – isäntä
- n Vastaanotto
 - n Poista otsake
 - n Anna segmentti kuljetuskerrokselle
- n Verkkokerros toimii etenkin reitityksessä
 - n Reititin tutkii IP-paketin otsakkeen ja päättää, mihin linkkiin se lähetetään seuraavaksi

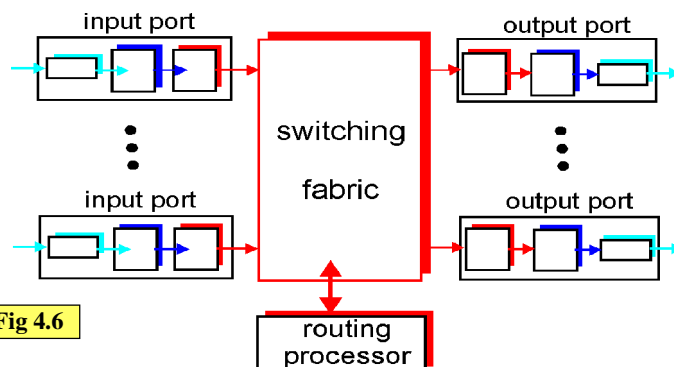
Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

21

Reitittimen arkkitehtuuri

- n Kaksi tehtävää
 - n Välitä paketteja tulolinkeistä ulosmenolinkkeihin
 - n Suorita reititysalgoritmia / -protokollaa
- n Portti ~verkkokortti
 - n Useita portteja niputettu yhteen linjakorteiksi (line card)

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

22

IP-paketin rakenne (IPv4)

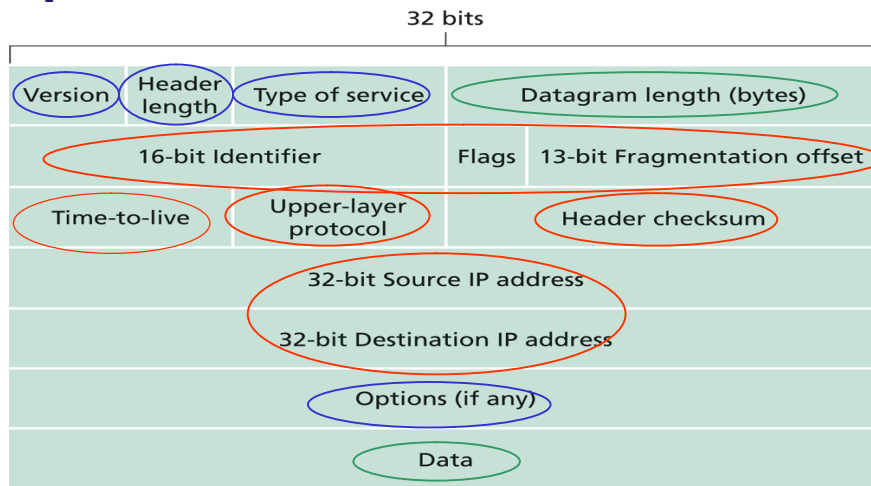

Figure 4.13 ♦ IPv4 datagram format

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

23

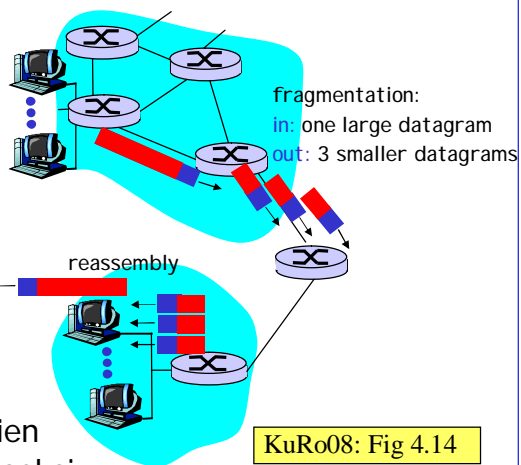
IP-pakettien paloittelu (fragmentointi)

Maximum transfer Unit (MTU)

suurin mahdollinen IP-paketti
eri linkeillä eri koko
Esim. Ethernet 1500 B

Liian iso paketti pilkottava
reitittimessä pienemmiksi
paketeiksi (fragmenteiksi),
jotka kohdekone kokoaa
voivat kukin kulkea eri reittiä

IP-otsakkeessa kentät
yhteenkuuluvien fragmenttien
tunnistamiseksi ja kokoamiseksi

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

24

Esimerkki

length =4000	ID =x	fragflag =0	offset =0
-----------------	----------	----------------	--------------

4000 tavun IP-paketti:
dataa 3980 B
MTU 1500 B

Yhdestä IP-paketista tulee
3 pienempää IP-pakettia

1480 B dataa
20 B IP-otsaketta

offset = $1480/8$

length =1500	ID =x	fragflag =1	offset =0
length =1500	ID =x	fragflag =1	offset =185
length =1040	ID =x	fragflag =0	offset =370

0	1480	2860
1. Pala: 1480 tavua	2. Pala: 1480 tavua	3. Pala: 1020 tavua

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

25

CIDR: Classless InterDomain Routing

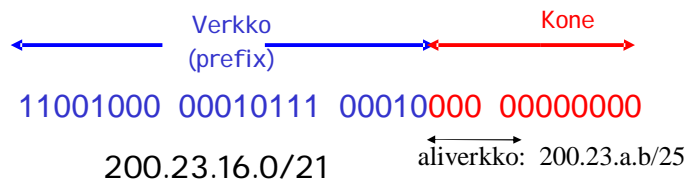
n Verkko-osa voi olla minkä tahansa kokoinen

Vanha luokallinen osoite: A-luokka 8 b, B-luokka 16 b, C-luokka 24 b

n Formaatti: a.b.c.d/x

x ilmoittaa verkko-osan bittienlukumäärän (prefix)

Esim. Organisaatio, jolla 2000 konetta varaa $2024 = 2^{11}$ konenumeroa, jolloin verkko-osaa varten jää 21 bittiä
Yritys voi vielä itse jakaa viimeiset 11 bittiä aliverkko-osoitteeksi ja koneosoitteeksi. Tämä jako ei näy ulkopuolelle.

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

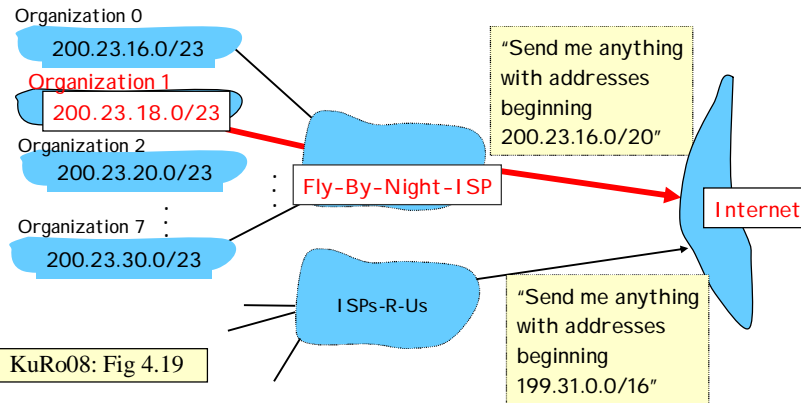
26

Hierarkkinen osoite

n CIDR luo reititystä helpottavan hierarkian

n Aggregointi (yhdistäminen): yhteinen alkuosa => samaan suuntaan

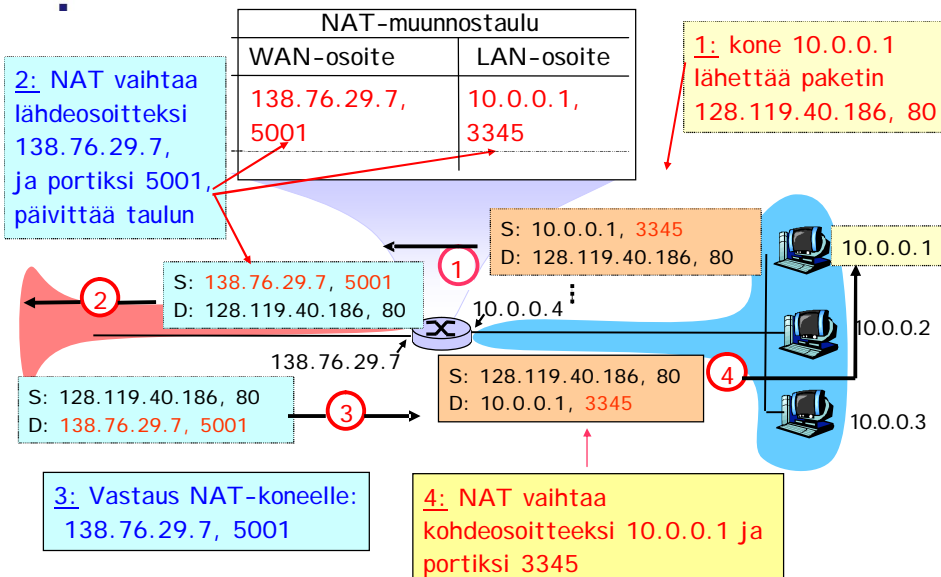

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

27

NAT: Esimerkki

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

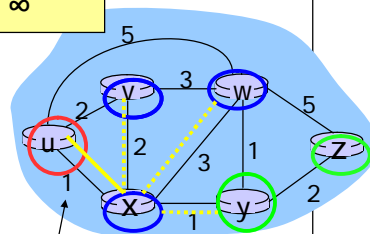
28

Reititysalgoritmi

- n Etsii edullisimmat reitit lähdekoneelta kohdekoneille
 - n Käytetään reititystaulun muodostamiseen
 - Mille linkille paketti seuraavaksi siirretään tältä reitittimeltä
 - n Reititysalgoritmi, joka tarvitsee täydellisen tiedon verkosta
 - n Ennen laskentaa käytössä koko kuva verkosta:
 - Kaikki linkkiyhteydet solmujen välillä ja niiden kustannukset
 - Käytännössä vain tietyistä autonomisista alueista
 - n Parhaat reitit lasketaan joko keskitetysti tai hajautetusti
 - n **Linkkitila-algoritmi** (link-state algorithm)
 - n Reititysalgoritmi, jolle riittää epätäydellinen kuva verkosta
 - n Aluksi reititin tietää vain niistä koneista, joihin itse on yhdistetty
 - n Iteratiivinen algoritmi: reititin vaihtaa tietoja naapuriensa kanssa ja saa tietoa muusta verkosta
 - n **Etäisyysvektorialgoritmi** (distance vector algorithm)

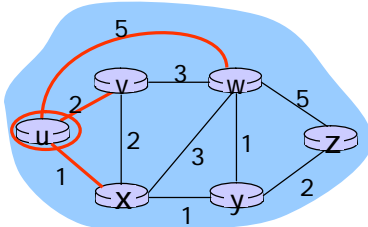
Dijkstran algoritmi

- $D(v)=2, D(w)=5, D(x)=1$
 $D(y)=\infty, D(z)=\infty$
- 1 **Initialization:**
 - 2 $N' = \{u\}$
 - 3 for all nodes v
 - 4 if v adjacent to u
 - 5 then $D(v) = c(u,v)$
 - 6 else $D(v) = \infty$
 - 7
 - 8 **Loop**
 - 9 find w not in N' such that $D(w)$ is a minimum
 - 10 add w to N'
 - 11 update $D(v)$ for all v adjacent to w and not in N' :
 - 12 $D(v) = \min(D(v), D(w) + c(w,v))$
 - 13 /* new cost to v is either old cost to v or known
 - 14 shortest path cost to w plus cost from w to v */
 - 15 **until all nodes in N'**

Etäisyysvektorireititys:

Esimerkki 1

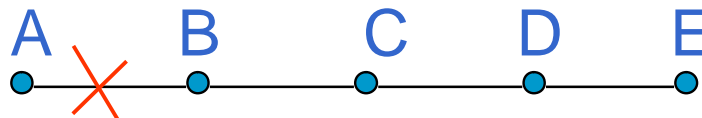
Kohde	kust.	linkki
Z	4	X:ään

Jos on jo saatu selville
(= naapurit kertoneet), että
 $D_v(z) = 5, D_x(z) = 3, D_w(z) = 3$

$$D_u(z) = \min \{ c(u,v) + d_v(z), \\ c(u,x) + d_x(z), \\ c(u,w) + d_w(z) \} \\ = \min \{ 2 + 5, \\ 1 + 3, \\ 5 + 3 \} = 4$$

Kun paketti on matkalla solmusta u solmuun z, se tulee seuraavaksi lähettää solmuun x, joka tuotti tuon minimin => talleta tieto omaan etäisyysvektoriin (= reititystauluun)

Huono uutinen etenee hitaasti!

Linkki AB katkeaa => etäisyys äärettömäksi

Joka vaihdossa 'paras arvio' huononee vain yhdellä = reitityssilmukka

Count-to-infinity -ongelma

	$D_B(A)$	$D_C(A)$	$D_D(A)$	$D_E(A)$
	ääretön	2	3	4
	3	2	3	4
	3	4	3	4
	5	4	5	4
	5	6	5	6
	7	6	7	6
	7	8	7	8
	jne			

Etäisyys A:han

Linkkikerros

- n Laitetoimintoa
- n Siirtää paketin fyysistä linkkiä pitkin koneelta (solmulta (node)) toiselle
 - langallinen / langaton
 - bitit sisään, bitit ulos
- n Kapseloi paketin siirtoon sopivaan muotoon
 - n Siirtokehys (frame)
- n Lähiverkossa linkejä voi yhdistää keskittimillä tai kytkimillä
 - n Käytetään fyysisiä osoitteita
 - n 'reititystä' ilman IP-osoitteita

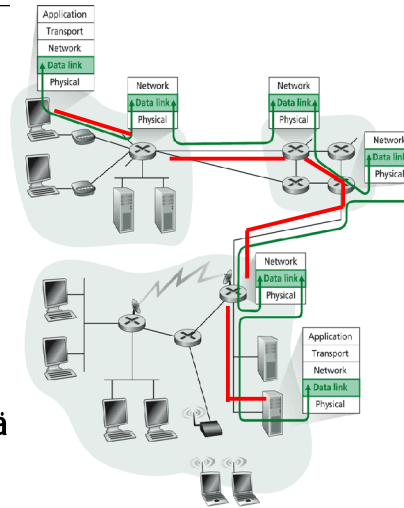

Figure 5.1 • The link layer

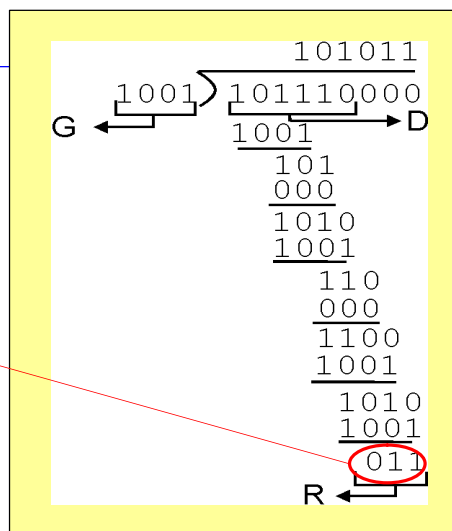

CRC-esimerkki

Data: 101110
G: 1001, polynomina
 $1*x^3 + 0*x^2 + 0*x^1 + 1*x^0$
<D,R>: 101110????

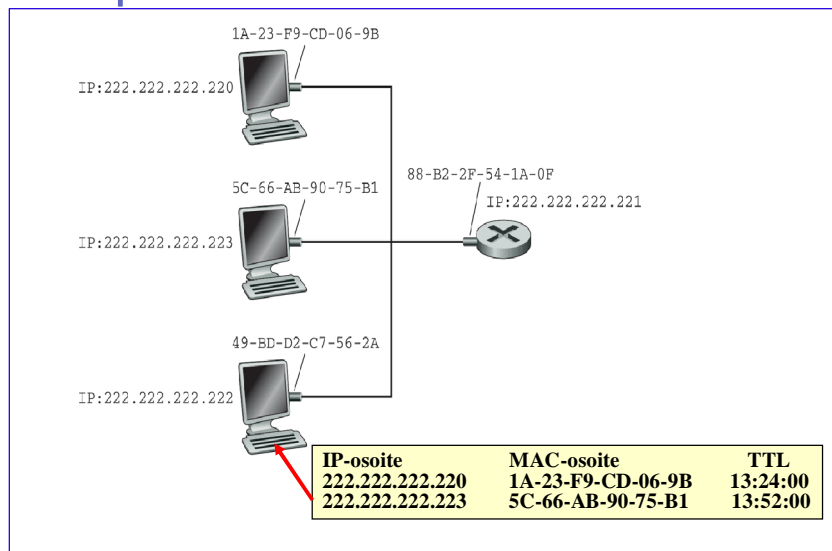
Lähetä: 101110011

Modulo 2-aritmetiikka
vähennyslasku yhteenlaskuja
ei lainaamista, ei muistinumeroita
= bittitason XOR
 $1+1=0, 1+0=0+1=1, 0+0=0$

KuRo08:Fig 5.8

MAC-osoitteet ja ARP-taulu, ARP-protokolla

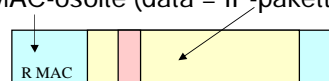
Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

35

Lähttäminen toiseen verkkoon (2)

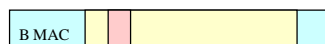
Lähttäjä A

Muodosta IP-paketti, jossa Source IP = A, Dest. IP = B
 Etsi ARP-taulusta **reitittimen** IP-osoitetta vastaava MAC-osoite
 Luo siirtokehys, osoitteena reitittimen MAC-osoite (data = IP-paketti).
 Verkkokortti lähettää siirtokehuksen.

Reititin R

Verkkokortti ottaa siirtokehuksen vastaan.
 Ota IP-paketti kehyksestä ja tutki otsakkeesta kohteen IP-osoite (B)
 Katso reititustaulusta, mihin verkkoon seuraavaksi (mille reitittimelle)
 Koska omassa verkossa, etsi kohdeverkon ARP-taulusta kohteen
 MAC-osoite

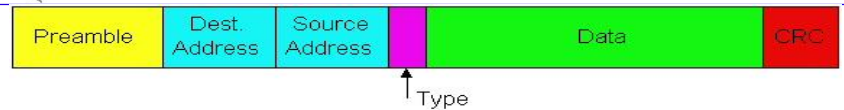
Vastaanottaja B

Verkkokortti ottaa kehyksen vastaan; ohjaa IP-paketin verkkokerrokselle.

Tietoliikenteen perusteet /2008/ Liisa Marttinen

36

Ethernet kehys

Tahdistuskuvio (preamble) (8 B)

7 tavussa 10101010 kellojen tahdistusta varten

8. tavu 10101011 kertoo varsinaisen kehyksen alkavan

Kohteen ja lähteen MAC-osoitteet (6 + 6 B)

Type (2 B)

verkkoprotokolla, jolle vastaanottaja luovuttaa kehyksen datan

IP, ARP, jokin muu esim, Apple Talk, Novell IPX, ..

Data (46 ... 1500 B)

Ethernet MTU = 1500 B

CRC (4 B)

tarkistusbitit, tahdistuskuvio mukana laskennassa

CSMA/CD (with Collision Detection)

Asema kuuntelee myös lähettämisen jälkeen

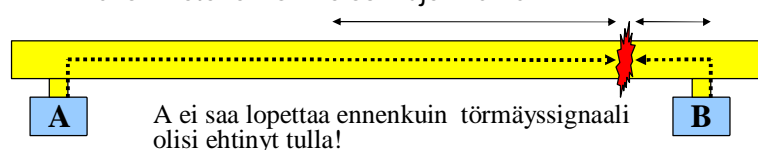
- n Langallinen LAN: signaalin voimakkuus muuttuu
 - Esim. Ethernet
- n Langaton LAN: hankalaa

Jos törmäys

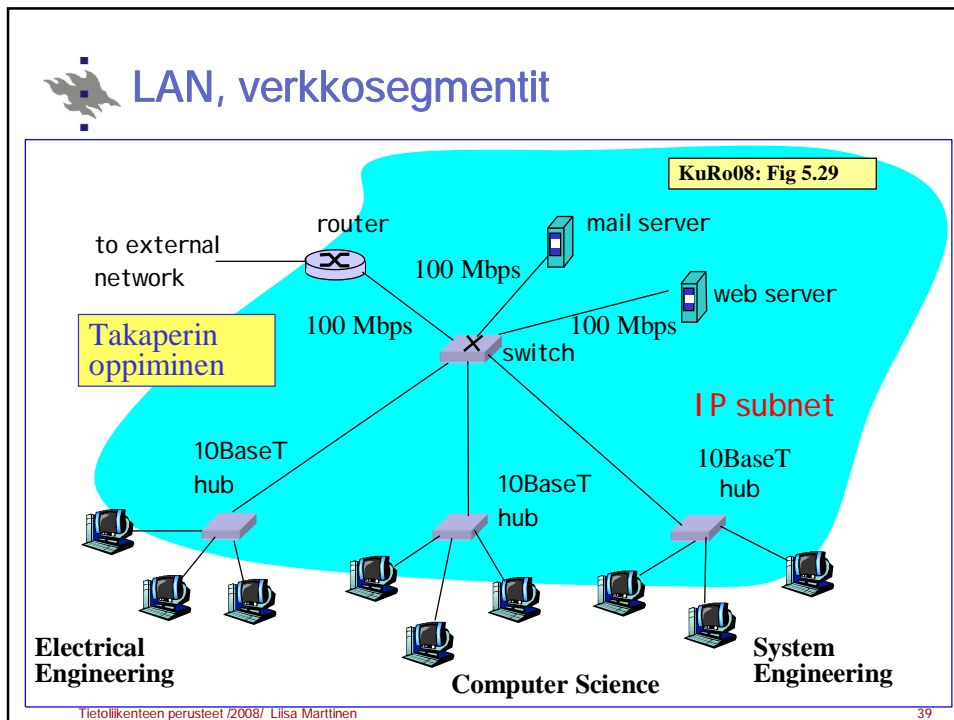
- n Niin keskeytä heti lähettäminen
- n ja yritä uudestaan satunnaisen ajan kuluttua
- n Näin törmäyksen aiheuttama hukka-aika pienenee

Kauanko kuunneltava?

- n 2^* maksimi etenemisviive solmujen välillä

LAN, verkkosegmentit

802.11: CSMA/CA

Lähetys

1. Jos kanava vapaa

Kuuntele DIFS aikayksikköä
Lähetä kehys kokonaan

2. Jos kanava varattu

→ Käynnistä peruutuslaskuri (backoff)
random(max), jota vähennetään vain
kun kanava on vapaa,
Lähetä, kun laskuri nollassa
Jos ei tule kiittausta, niin yritä
← uudestaan $\max = 2 \cdot \max$

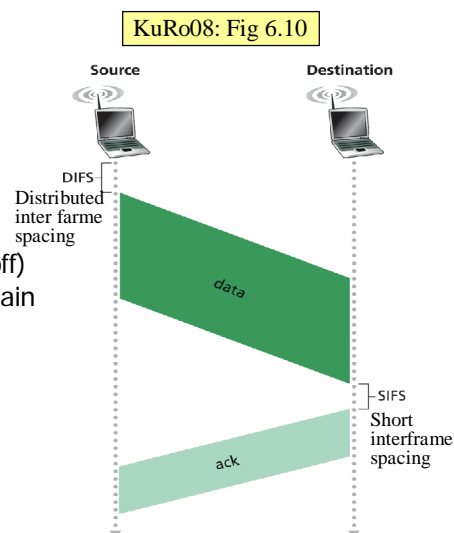
Vastaanotto

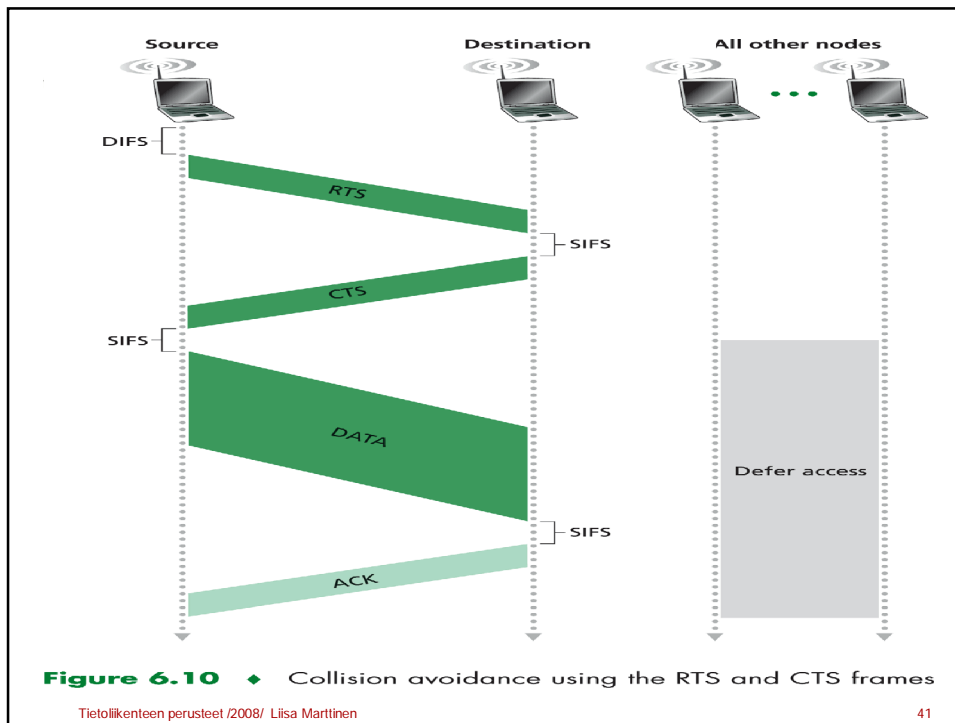
Jos kehys OK

Odota SIFS aikayksikköä

Lähetä ACK (linkkikerroksen ACK)

Figure 6.8 ♦ 802.11 uses link-layer acknowledgment

Hajautettu DoS-hyökkäys (DDoS)

- n Hyökkääjä ottaa ensin haltuun ison joukon koneita niiden omistajien huomaamatta
 - n Koputtelee ja löytää turva-aukot
 - n Asentaa hyökkäysohjelman, joka vain odottelee käskyä /kellolyömiä
- n Kaapatut koneet aloittavat samaan aikaan hyökkäyksen uhrin kimppuun
 - n Hajautetusti
 - n IP-osoitteet peukaloituina

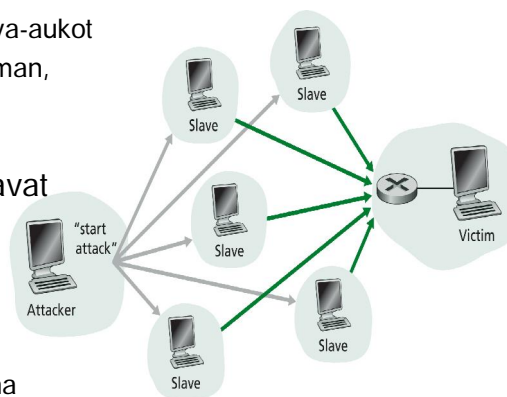
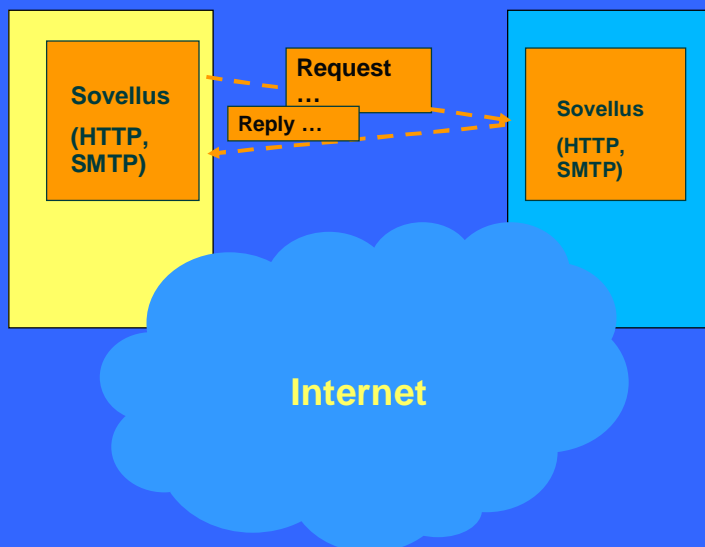
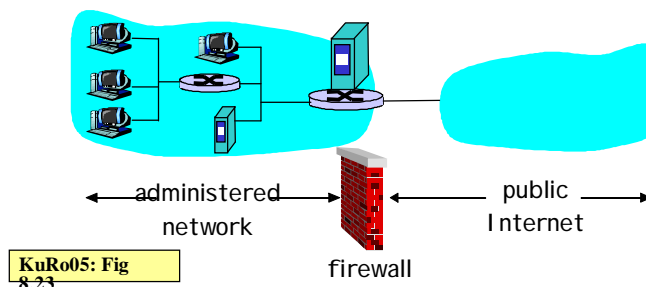

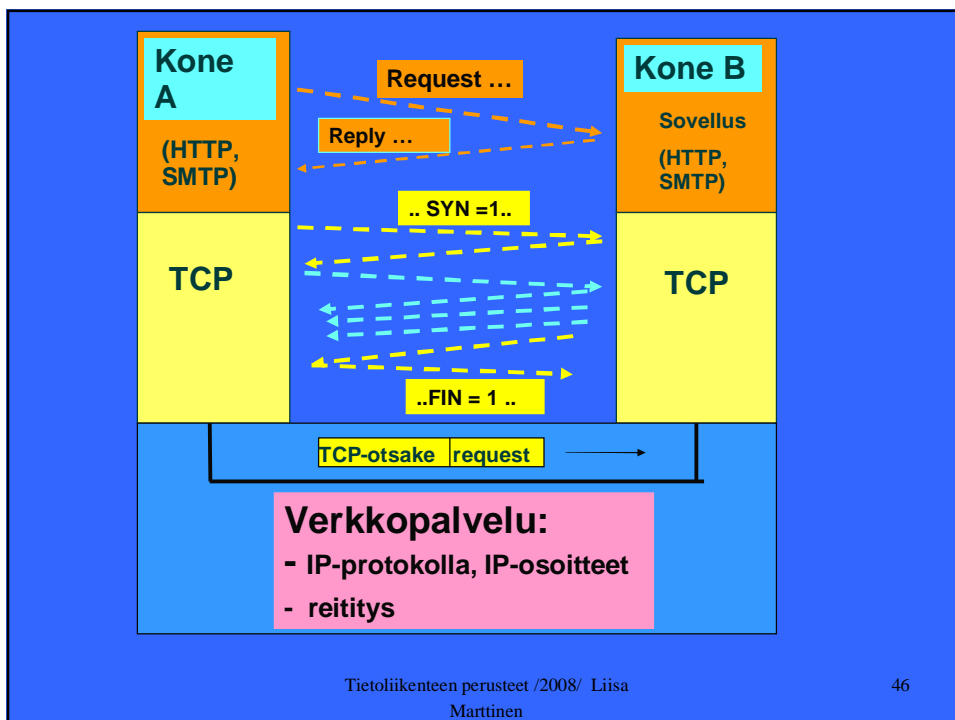
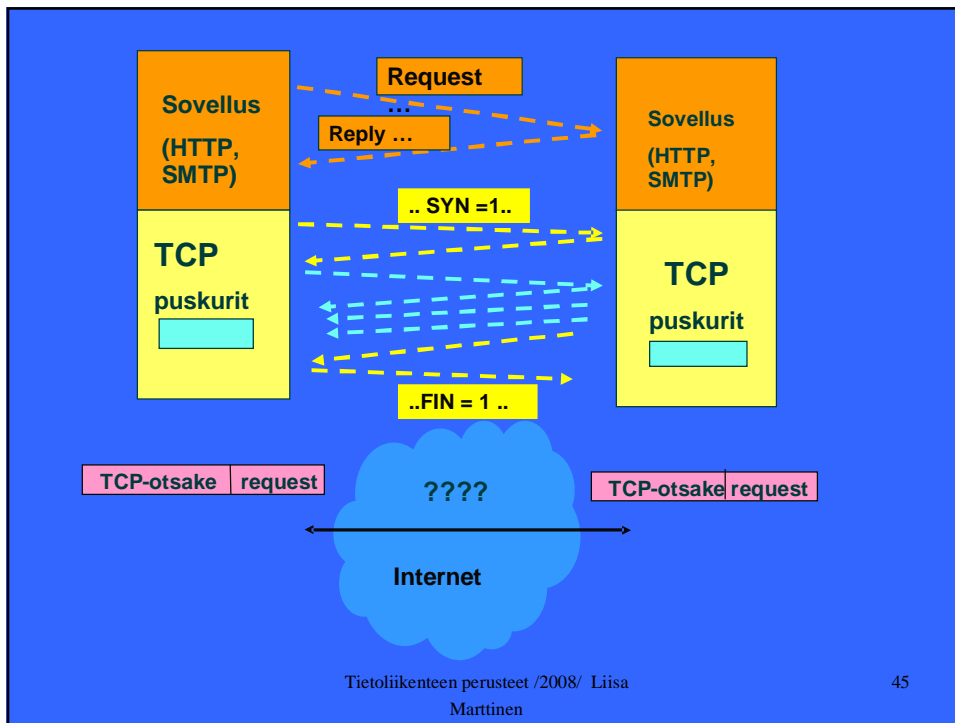
Figure 8.26 ♦ A DDoS attack

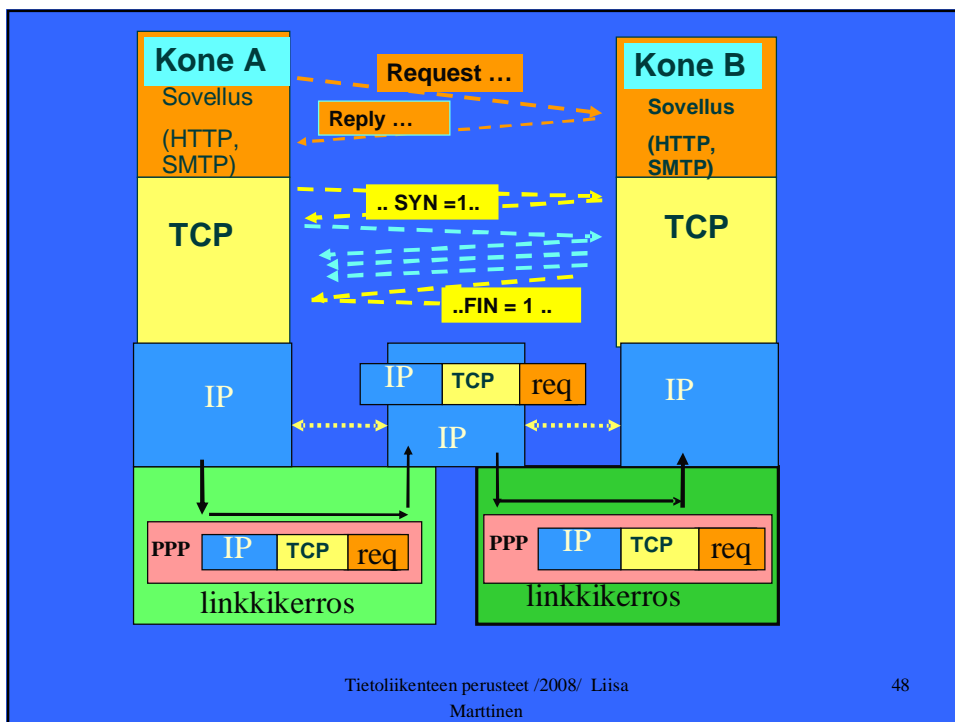
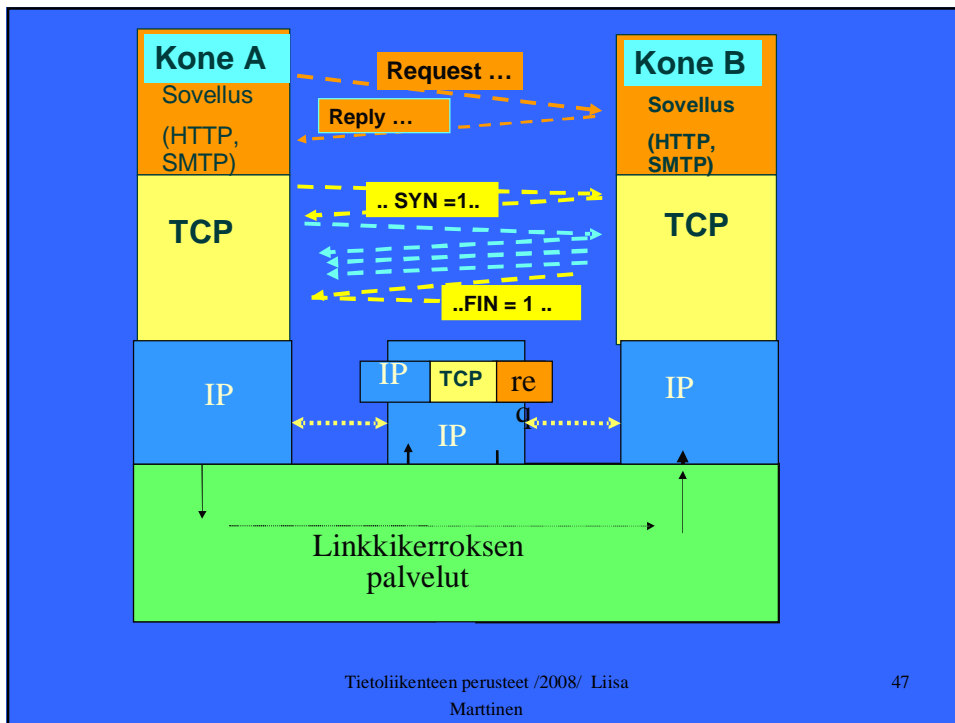

Palomuri (firewall)

- Ohjelmisto + laitteisto
- Suodattaa (filteroi) liikennettä organisaation oman verkon (intranet) ja julkisen Internetin välillä
 - Osa IP-paketeista pääsee palomuurin läpi, osa ei

• Tietoliikenteen perusteet

Siinäpä se!

